

Літературне краєзнавство

Микола Васильчук

УДК 821.161.2: 82–1

“СПИСУВАЛА, ЩО МЕНІ СТАРІ ЛІСИ РОЗКАЗУВАЛИ...”: ГУЦУЛЬЩИНА В ПОЕЗІЇ МАРІЙКИ ПІДГІРЯНКИ

У статті розглянуто особливості змалювання Гуцульщини в дебютній поетичній збірці Марійки Підгірянки (1881–1963) “Відгуки душі” (Львів, 1908). Розкрито джерела впливу на її мистецьке становлення; показано важливу роль фольклору (передусім гуцульських коломийок) у її формуванні як поетеси. Простежуються суспільно-політичні погляди та світоглядно-естетичні настанови авторки, ставлення до історії та сучасних їй реалій.

Ключові слова: поезія, вірш, публікація, стилізація, коломийка, фольклор, етнографія, опришківство, Гуцульщина, Карпати.

Mykola Vasylychuk. “I copied out what the old forests told me...” The Hutsul land in Mariyka Pidhirianka's poetry

The paper focuses on the peculiarities of the Hutsul land depictions in Mariyka Pidhirianka's (1881–1963) debut collection of poems “Echoes of the Soul” (Lwiv, 1908), showing the sources of influence, first and foremost that of folklore (especially Hutsul kolomyjkas), on the poetess's formation. The author retraces the social and political views, as well as ideological and aesthetic positions of the female author which are clearly reflected in her attitude to history and reality of her time.

Key words: poetry, verse, publication, stylization, kolomyjka, folklore, ethnography, betyárs, Hutsul land, the Carpathians.

Літературна діяльність Марійки Підгірянки (автонім – Марія Омелянівна Ленерт-Домбровська, 1881, с. Білі Ослави, тепер Надвірнянського р-ну Івано-Франківської обл. – 1963, м. Львів) тривала впродовж майже шести десятиліть ХХ століття. Природно, що письменниця, яка народилася й виросла на Гуцульщині, не оминула цього регіону й у своїй творчості. Найповніше на нині видання її творів “Для України вірно жиймо” (Ів.-Франківськ, 2009) [8] подає весь спектр її поезії, а також казки, образки, оповідання, сценічні твори, переклади. А дебютною книжкою була поетична збірка “Відгуки душі: поезії” (Львів, 1908) [7]. Її появі передували публікації в періодичній пресі (починаючи від 1903 р.). Уперше її твори було опубліковано в газ. “Діло” під псевдонімом Марійка Підгірянка, під яким вона й увійшла в історію української літератури.

Передмову до збірки “Відгуки душі” написала Костянтина Малицька. Вона досить стримана в оцінках, головним чином акцентує увагу не на творчості, а на історії входження поетеси в літературу: “Авторка отсеї збірки мало доси звісна ширшому колові наших читачів. Зовсім недавно, бо щойно перед кількома роками виступила вперше Марія Підгірянка (псевдонім) в “Ділі”, де поміщено єї стих “Ой не нам у кайданах ходити” <...>. Гарні се були річи, але порозкидані одинцем губили ся в душах людских, як зазвенівші на коротко милозвучні тони тужливої пісоньки. Дперва отся більша і одноцільна збірка може дати вірніший образ поетичної творчості авторки” [6, 3]. К. Малицька надала слово самій Марійці Підгірянці, зацитувавши її автобіографічного листа. Він дає нам відповідь на питання про витоки творчості поетеси та про впливи на неї:

“Я не думала ніколи, що колись буду “друкована” – я самоук, несміле дитя Підгір’я. Списувала, що мені старі ліси розказували та не знаю, чи розуміла добре смерекову мову. Почала я писати дуже рано, десь вже в 13 або 14 році життя, а писала, бо чула душевну потребу вилити на папір ті вражіння, якими наповнювала мене краса природи. Певно, що й читанєлюбимих письменників не лишило ся в мене без сліду. Під впливом Кобзарєвої музи розбудила ся в мені національна свідомість і дбайливість виробляти свою мову. Ви вгадали, що Конопніцку люблю дуже та й Лепкого залюбки читаю. А Гайне, се мій любимець та лиш тоді, коли любить, не тоді, коли глумиться” [6, 3-4].

Збірка “Відгуки душі” містить 41 вірш. Твори поділено на три розділи: “Україна”, “На нуту Бєскида” й “Осінні звуки”. Найбільший розділ “На нуту Бєскида” становить половину обсягу збірки. До розділу “Україна” ввійшли вірші, нав’язані актуальною тоді темою єднання двох половин одного народу, розділеного кордоном. Тут учуються мотиви козащини (“Ой не нам у кайданах ходити...”, “Була у нас доля...”), соціального й національного визволення (“Не хочу сліз лить...”, “В удовиній одежі ідеш...”) тощо. На той час відбувалося повільне переосмислення геополітичної термінології: традиційно Україною називали Наддніпрянщину, а не Галичину. Поетеса відходить від такого розуміння. Показовий вірш “Україна”, присвячений священикові Попелєві (“Присвячую о. Іоаннови Пепелєви з Довгополя”) [7, 19], в якому, власне, оспівано долю єдиної України, сотні літ зневажуваної і зраджуваної власними дітьми. Варто нагадати, що Іван Попель (1850–1921) – греко-католицький священик із Гуцульщини, який мав парафії в с. Розтоки, згодом – у с. Довгополє (теперішнього Верховинського р-ну) на Івано-Франківщині. Він був знайомий з Іваном Франком, Лєсею Українкою, Ольгою Кобилянською, Марком Черемшиною, Осипом Маковєєм, Володимиром Шухєвичем, Володимиром Гнатюком, Хведором Вовком та батьма іншими діячами літератури й науки, пов’язаними з Гуцульщиною. Сприяв вивченню діалектної лєксії, зокрема подав матеріали до словника Євгена Желєхівського [2, 188]. Марійка Підгірянкa із цією постаттю була пов’язана родинними зв’язками. Ще 1896 р., після складання в Коломиї іспитів за восьмирічну виділову школу, вона гостювала “у свого вуйка-священика Івана Попеля у селі Довгополі, що на лівому березі Білого Черемоша, де і зустрілась з Ольгою Кобилянською” [8, 188]. Іван Попель був помітною постаттю у громадсько-політичному житті, 1904 р. його було засуджено до року тюрми за виступ проти австрійського режиму [1, 111]. Очевидно, цей вірш і став відгуком на громадсько-політичну активність Івана Попеля.

Інші поезії цього розділу часто мають гуцульські реалії, поєднані із закликком працювати для рідного знедоленого народу (“Боже! Веди мене до тих / Людєй неволєних, сумних...”) [7, 22]. У них поетеса не настільки абстрактна, як тоді, коли писала про вільні степи й козацькі могили. Вона вже дає малюнок баченого, бо добре знає ці реалії не із книжок, а із власного досвіду: “До скелі хата ся приперла, / Нєначе гніздочко до стріх; / Вокруг смєреки, коло них / Бєздонна пропасть ся отверла...” [7, 22]. Через опис ранкової роси на шибках поєтка створює образ заплаканих вікон, що символізують незавидне становище мешканців гір.

Марійка Підгірянкa й у інших віршах розділу “Україна” свідомо перемєжовує колорит Карпат із поняттями, характерними для Наддніпрянщини, цим самим творячи відчуття єдності між обома частинами України. Робить вона це через опис гри вівчаря на трємбїті, у звуках якої відбилися не лише місцеві, карпатські мотиви, а й “зібравсь з усіх гір і піль / Український бєзконєчний біль” [7, 23]. Цій самій темі підпорядковано й вірш “І тобі і мені...”. Лише завершальні рядки твору дають читачеві відповідь на те, про кого, власне, мовить авторка,

наводячи паралелі: “Бо і ти, як і я, / Козацка дитина, / І твоя і моя / Любка: Україна!” [7, 24]. Тут немає чіткої вказівки, яка б засвідчила приналежність вірша до гірського регіону: поетеса знайшла образи, спільні для всієї України.

Тему Карпат Марійка Підгірянкa розвиває в розділі “На нуту Бескида”, який становить основну частину книжки. Бескиди – система гірських хребтів у північній смузі Карпат на території України, Польщі, Чехії, Словаччини [12, 175]. Заселяють Бескиди не лише українці, а й представники інших народів – гуцули й бойки. Бескид у поезії Марійки Підгірянки – синонім гір, своєрідний поетичний образ, використаний на позначення Гуцульщини, бо поетеса жила і творила саме в цьому краї.

Марійка Підгірянкa намагається не лише використовувати відповідну до теми лексику, а й часто вдається до коломийкового вірша, точніше – до стилізацій під народні коломийки. Тому тут наявні традиційні формули, у яких – звертання до матері-нені, товариша тощо: “Ой із гори, верховини дує вітер, дує, / Чогось в мене, моя нене, серденько банує” [7, 27]. Марійка Підгірянкa була добре знайомою із народними коломийками: це засвідчують і її записи фольклору, здійснені в селі Уторопи Косівського повіту [6, 378-380]. У творчій спадщині письменниці є також низка власних творів, написаних коломийковим віршем, які мають назву “Коломийка” [8, 372-373], “Школярські коломийки” [8, 369-370] тощо, і відбивають гуцульські реалії. У них поетеса поступово відходить від стилізації під фольклор, а от у першій збірці намагання до такої стилізації яскраво помітне. Звернула на це увагу й К. Малицька: “...Появилось кілька єї віршів в “Літературно-науковим вістнику”, здебільша на нуту патріотичну або коломийкову” [6, 3]. Не дивина, що творчі люди того часу для наслідування брали цей жанр лаконічної української народної пісні. Саме незадовго до появи книжки Марійки Підгірянки з’явилася друком найбільша в українській фольклористиці тритомна збірка коломийок, упорядкована В. Гнатюком (1905–1907) [7, 27]. (Хоча для Марійки Підгірянки, яка народилася й виросла на Гуцульщині, не було потреби з коломийками знайомитися саме через зібрання Гнатюка. Інша річ, що увага культурної громадськості до цього фольклорного жанру могла укріпити її у правильності вибору). Це підтвердила й поетична антологія “Українська муза” (з’явилася друком у Києві 1908 р. під редакцією Олекси Коваленка [11]). У невеликій анотації до антології (12 – завершальний зшиток) зазначено: “Деякі її поезії визначаються гарним граціозним народнім стилем галицької України” [11, 1245]. А на доказ цього подано твори зі щойно опублікованої збірки “Відгуки душі”. Упорядники надали їм назву “Коломийки”, хоч у збірці заголовки відсутні. Уміщено тут передусім її стилізацію під народні коломийки. Для авторки, яка жила і друкувала твори в Галичині, було важливо наголосити на загальноукраїнській приналежності власної творчості, а от упорядникам із Києва цікавішим був власне галицький колорит, який свідчив про багатогранність української літератури.

Поетеса в коломийкову форму ввібрала мотиви розлуки дівчини з коханим, якого забирають до війська. Тут поетеса вірна життєвій правді: рекрутчина ламає кохання, дівчина одружується з іншим. У поезії із доволі високим рівнем життєвої та художньої достовірності відчувається зв’язок із карпатським регіоном, який простежується на рівні не лише сюжету, лексики, а й коломийкової форми самого твору. Вірш складають шість частин (своєрідний вінок коломийок, який, власне, становить своєрідну мікропоему). Авторка розробляє мотив передчуття. Спочатку передчуття ліричного героя не надто чіткі, тому сприймаються як безпредметна туга, яка виникає паралельно із тужливою музикою флюяри: “Чогось в мене, моя мати, впливає серденько, / Та як лише стане грати сопівка дрібненько” [7, 27].

Прийом паралелізму, який використано через застосування мотиву гри на сопілці, проходить через усю тканину вірша. Поетеса ситуацію обсервує ніби із двох точок бачення – то від імені хлопця-рекрута, то від імені коханої дівчини. Сопілка тут виступає як індикатор почуттів і передчуттів, як символ містичного зв'язку із минулим та майбутнім і водночас як символ єдності людини із рідним і знайомим їй отчим краєм. Марійка Підгірянкa не випадково скористалася цим давнім символом, добре відомим з українського пісенного й казкового фольклору. Вона використовує образ сопілки, аби створити ефект зміщення часу і простору. Слухаючи гру на сопілці у війську, рекрут каже: “Та як тая сопілочка заграє, засвище, / Здає ми ся, товаришу, що родина блище” або “...що пасемо вівці” [7, 27].

Про фольклорні витoki творчості Марійки Підгірянки свідчать паралелі із коломийками. Так, Володимир Шухевич у третій частині своєї фундаментальної праці “Гуцульщина” (1902) наводить коломийки, записані в Яворові на Косівщині (очевидно, Миколою Колцуняком): “Ой вже мости споріжені, / Набиті підлоги, / Пішли наші кучьрики / Панам попід ноги” [13, 126]. А Марійка Підгірянкa, яка на той час жила і працювала в селі Рибне Косівського повіту, що за кільканадцять кілометрів від Яворова, написала: “Отось мої кучерики змивала у руті, / Впадуть панам попід ноги кучерики круті. / Впадуть панам попід ноги, застелять підлоги, / Вже не будеш, моя мати, кучерів чесати” [7, 28]. Подібних варіацій на тему обстригання буйного волосся парубка, яке символізувало в гуцулів свободу, у рекрутських коломийках можна знайти чимало [5, 328-346]. Загалом же відстежуємо перенесення авторкою інших фольклорних тем і мотивів у свою творчість, зокрема у вірш “Ой із гори, верховини...” [7, 27]. Це свідчить, що на початках творчості Марійка Підгірянкa йшла в річищі фольклорної традиції і, певно, мислила себе не так самостійним митцем, як одним із народних носіїв та співторцем нових коломийок у народному ключі (не дарма ж вона писала: “...я самоук, несміле дитя Підгір'я” [6, 3]). Зрозуміло, тоді було виправдане й навіть необхідне найтісніше єднання із фольклором. На цей аспект творчості поетки ми вже звертали увагу в одній із попередніх праць [3, 16].

Авторка поетизує потребу зв'язку жовніра із рідним домом. Зв'язок цей здійснюється не лише на рівні духовному, а й на матеріальному – через листування. Марійка Підгірянкa переосмислює роль листа з дому до війська. Це не просто інформація про події в рідному краї, а стимул до пробудження приспаних споминів про Гуцульщину. Тому-то й навчає маму син-рекрута, як саме писати лист: “Засій его, моя нене, писанем, як маком, / Посилай 'го моя нене, чорноперим птахом. // Посилай 'го із вітрами з гори на долину, / Розпиши ми словечками рідну верховину” [7, 28]. Поетеса свідомо вводить у тканину твору слова-символи, які надають йому регіонального забарвлення: *ялина, смерічки, полонина, овечки*. Саме в описаній ситуації, коли ліричний герой відірваний від рідного краю, ці звичні для горянина слова мають для нього особливе значення, бо здатні збудити бурю почуттів, споминів, переживань: “Розпиши ми ялиною тай полониною, / Розмалюй ми овечками та ще й смерічками. // Най росю ліс заплаче дрібненько, дрібненько, / Най Черемош реве, скаче, ненько моя, ненько!” [7, 28].

Поетеса виводить у цьому творі трагедію зруйнованого життєвими обставинами кохання. Розлука закоханих, тривалий термін військової служби призводять до того, що: “Я рушники тонко пряла, шовком вишивала, / Миленькому готувала, нелюбові дала!” [7, 29]. Цей трагічний фінал твору не розходиться із життєвою правдою: саме так зазвичай і закінчується тривала розлука закоханих.

Вірш-триптих у коломийковім стилі “Ой дана та дана...” Марійка Підгірянкa опублікувала із поміткою “Присвячую мому мужеві” [7, 34]. Твір демонструє вправне засвоєння поетесою художньої образності й манери народних коломийок. Вона звертається до опришківської тематики. Виводить спочатку образ парубка Івана, який сміливо в Чорногорі гуляє між ведмежих гавр і грає з вітрами, а потім іде до пана-ляха відплачувати за вікові кривди. Лірична героїня – дівчина, закохана в опришка, згодом його дружина. Твір має драматичну розв’язку: жінка, зраджена чоловіком-опришком, кидається в Черемош. У цьому вірші Марійка Підгірянкa проводить думку про щире кохання – залюблена жінка не мислить свого життя без коханого. Та й присвятила цей вірш поетеса “мому мужеві” – тобто знаному педагогові Августинові Домбровському, з яким вона повінчалася 1905 р. у селі Уторопи на Гуцульщині [9, 148].

У першому вірші цього триптиха оспівано опришківство у стилі народної поезії. Навіть перший рядок має стилізацію під неповний рядок коломийки: “.....Ой дана та дана, / Не знаю я волі краю, не знаю я пана” [7, 34]. Це, власне, також прикметна ознака коломийки, на яку звертав увагу ще В. Гнатюк (“Трапляються коломийки, в яких не раз бракує першої половини з першого стиха. Походить се звідти, що співак співає їх при музиці, причім скрипка зачинає грати, а співак впадає, вже в її початок” [4, 152]). Отже, варто казати не лише про стилізацію під коломийку, а можливо, і про наміри Марійки Підгірянки надати своєму віршеві ще й можливості для музичного супроводу.

Марійка Підгірянкa сприймає опришківство з погляду соціально-політичного, коли дії “чорних хлопців” мислились українцями як відплата за соціальну та національну кривду, тобто маємо народницьке розуміння письменницею цього явища: “Товаришів назбираю, підемо гуляти / Підем панам кармазинам плату роздавати” [7, 34]. Авторка часто цю відплату змальовує як розбійницьке руйнування панського майна, коли опришки панують над паном якийсь час, якийсь мент, але прагнуть за цей короткий термін відплати за кривди не лише конкретної особи, а загалом панству й навіть його нації: “Нині, Ляше, право наше, наша воля нині! / Гей, послужи, пане Ляше та хлопській дитині! // Гей, послужи, пане Ляше, отсими руками, / Що батьків нам катували цілими віками” [7, 34-35].

Воднораз поетеса не уникала й оцінки опришківства з іншого боку: зокрема, ідеться про відхід від традиційних моральних установок, непостійність у коханні, оскільки в силу обставин ці люди перебували на межі між дозволеним і недозволеним, маральним та аморальним. Тому і для багатьох із них зникали такі умовності, як вірність дружині, бо будь-якої миті вони могли опинитися в руках влади, загинути. Отже, користуючись моментом, вони прагнули “набуватися”, брати від життя все й одразу. Поетеса дає драматичну розв’язку зневаженого кохання: “Похилилась чорноброва над кручу, над кручу, / Тай кинулась у Черемош, у воду у рвучу” [7, 36]. На цьому авторка не зупинилася, а продовжила опис драматичного моменту, оповідаючи, як вода “несе біле тіло три плаї, три милі”. Та й висновок робить Марійка Підгірянкa у стилі народного моралізаторства: “Ой не любіть, чорнобриві, опришків-опришків” [7, 36]. Напрошується паралель із Шевченковим застереженням: кохайтесь, чорнобриві, та “не з москалями”. До речі, на той час поетеса була вже знайома із творчістю Т. Шевченка (ще 1896 р. прочитала “Кобзар”, мешкаючи в Коломиї й готуючись до складання іспитів за жіночу віділову школу) [12].

Тему кохання й розлуки Марійка Підгірянкa розробляє у вірші “Гей, варстатик яворовий”. Вона поетизує традиційне для Гуцульщини ремесло – художнє ткацтво, водночас створюючи ліричний вірш: “Гей верстатик яворовий, / Із

срібла човенце – / Бувай же мені здоровий, / Козаченьку-серце” [7, 30]. Поетеса вдається до паралелізму, порівнюючи ткання з любов'ю: нитка закінчується – кохання минає.

Трагізмом розлуки позначено вірш “Схилили ся верби в дебри” (“Заступила чорна хмара / Долю золотую, / Не бачимось, мій миленький, / Через хмару тую” [7, 31]). Хоча ця її поезія вписується в загальну тематику, тут колорит Гуцульщини невиразний. Очевидно, поетеса намагалася поєднати не лише ті твори, які мають яскраву карпатську символіку, а насичені насущними проблемами, характерними для життя мешканців карпатського краю. Це засвідчує вірш соціального звучання “Зашуміла ліщинонька”, в якому порушено проблему незахищеності тих, чиїх синів і чоловіків покликано на військову службу. Перед читачем постає образ вдови, яка сама не в змозі пристарати одяг для дітей, виорати поле тощо: “Дрібні діти неодіті, / Нетоплено в хаті, / А син старший в Коломиї / На цісарській платі” [7, 32].

Марійка Підгірянкa показує переосмислення людиною життя, переоцінку вартостей, що настають унаслідок певних драматичних подій чи просто з віком, як у ліричній героїні вірша “Гей, ялино, смеречино...”: “Колись мені ви шуміли / Тугою, тугою, / А тепер же зацімліли / За тою горою” [7, 33].

Крім віршів, що мають чітко окреслений регіональний колорит, у книжці чимало творів, які такого забарвлення не містять, хоча й уведений до розділу “На нуту Бескида”. Це вірші елегійного характеру, в яких головним чином відбито смуток, вони перейняті меланхолійним настроєм. Об'єктом зображення найчастіше виступає природа, яка ввійшла у фазу осіннього дозрівання і проминання; на підсвідомому рівні тут уловлюються й паралелі із людським життям, яке, подібно до пір року, також має певні фази піднесення й занепаду. Інколи про це у вірші говорить відкрито: “А вже тую стежечку сніг припав, / А вже мої радощі жаль приспав” [7, 38]. У творах такого плану регіональна приналежність часто окреслена лише незначними штрихами: “Попід гору стежечка, попід ліс...” [7, 38], “Понад кручею над стрімкою...” [7, 44] тощо.

Та найбільше свій елегійний настрій поетеса виповідає в тому розділі збірки “Відгуки душі”, що має назву “Осінні звуки”. Гірські краєвиди спонукають її до певних думок та настрою. Так, споглядання “барвінкового верха” (одного з карпатських хребтів, порослого смереками, отож він має темно-зелений – барвінковий, колір) дощової погоди, яка є невід'ємною складовою гірської осені, наштовхнуло поетку на образ: “Верх зелений у тумані бродить / Поля тонуть в млі, / Туск вечірній вільно, тихо ходить / По сірій землі” [7, 47].

Осіннь у Карпатах дала Марійці Підгірянці багато матеріалу для творення поезії. Вона вслухається у звуки дощу, шарудіння листя, гул вітру, спостерігає за занепадом і вмиранням гірських квітів. Усе це суголосне її власному мінорному настроєві, який збігається із такими поняттями, як лихо, сльози тощо. Та водночас інколи з'являються твори, де лірична героїня намагається протистояти своєму злиттю з осінню, обираючи для цього особливий символ – річку Черемош, яка навіть узимку не завжди скована кригою. Саме річка як уособлення рвйності й нестримності слугує для ліричної героїні поезій Марійки Підгірянки і зразком, і товаришем у боротьбі зі зневірою та смутком. Здається, Черемош не піддається звичному ритмові життя, він інакший – вільний, нескутий, здатний на великі звершення: “Гей піду я над Черемош, над кручу, / Тай слізеньки зітру; / Тай у хвилю Черемоша рвучу / Кину мою журбу” [7, 52]. Як бачимо, і в цьому, й у попередніх віршах (зокрема “Гей літає сивий сокіл...”) річка Черемош для поетеси стає своєрідним символом звільнення, очищення.

І вже позбувшись сприйняття осені як чогось трагічного, поетеса переосмислює все те, що відбувається довкола. Вона оповідає поетичну притчу про буки,

які мріяли дожити до осені і вбратися в золото свого листя, стати королями. Але “Прийшла осінь, пізна осінь понура, / Обсипалось те злото, / Облітала королівська пурпура / І падала в болото” [7, 53].

Марійка Підгірянкa добре розуміла, що своєму поетичному світобаченню завдячує тому краю, де народилася і зросла, що вона – дочка Підгір’я. Інколи шкодуючи за цивілізацією, вона все ж зазначала: “От як би так жити в місті!... але тоді не пізнала би я книги писаної та мережаної горами, лісами...” [6, 4].

Отже, Карпати, і зокрема Гуцульщина, – невід’ємна складова поетичного світу Марійки Підгірянки, який органічно ввібрав у себе все те, що пов’язано з цим регіоном, бо ж поетка народилася тут і зростала. Якщо тема козаччини, єднання між Галичиною і Великою Україною набула під час виховання, знайомства з літературою й передусім із творчістю Т. Шевченка, то тема Карпат засвоєна нею на підсвідомому рівні. Тому в її творах такі барвисті описи карпатської природи, позначені низкою символів, прикметних для цього регіону України. Та й витоки творчості Марійки Підгірянки – саме із фольклору Карпат. Це й демонструють її ранні твори (передусім коломийкового характеру), уведені до дебютної книжки “Відгуки душі”. Ця авторка для сучасного їй загальноукраїнського читача була цікавою саме з огляду на регіональну забарвленість її творів.

Із роками творчість Марійки Підгірянки стала багатограннішою, збагатилася низкою інших тем і мотивів, запропонованих самим життям. Однак вона не одноразово в різних варіаціях зверталася до теми Гуцульщини як до органічної для світогляду і її самої, і багатьох її читачів, бо ж творчість цієї авторки поширювалась, зважаючи на низку обставин першої половини ХХ століття, передусім у західноукраїнському регіоні.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Арсенич П.* Криворівня в житті і творчості українських письменників, діячів науки й культури. – Ів.-Франківськ, 2000. – 152 с.
2. *Арсенич П., Пелипейко І.* Дослідники та краєзнавці Гуцульщини: Довідник. – Косів: Писаний Камінь, 2002. – 280 с.
3. *Васильчук М.* Навчала любити життя: триєдиний поетичний космос Марійки Підгірянки // *Підгірянкa М.* Для України вірно жиймо: Твори / Упоряд. В. Левицького; передм. В. Левицького, М. Васильчука, М. Гнатюка, М. Шалати, Є. Барана. – Ів.-Франківськ: Нова Зоря, 2009. – С. 16-18.
4. *Гнатюк В.* [Передне слово до зб. “Коломийки”] // *Гнатюк В.* Вибр. статті про народну творчість. – К.: Наук. думка, 1966. – С. 151-172.
5. *Коломийки* / Упоряд., передм. і приміт. Н. С. Шумади. – К.: Наук. думка, 1969. – 604 с.
6. *Малицька К.* “Авторка отсеї збірки...” // *Підгірянкa М.* Відгуки душі: поезії. – Накладом Товариства “Взаїмна Поміч гал. і буков. учителів (-льок)” у Львові, [1908]. – С. 3-4.
7. *Підгірянкa М.* Відгуки душі: поезії / Передм. Константи Малицької. – Накл. Тов-ва “Взаїмна Поміч гал. і буков. учителів (-льок)” у Львові, [1908]. – 56 с.
8. *Підгірянкa М.* Для України вірно жиймо: Твори / Упоряд. В. Левицького; передм. В. Левицького, М. Васильчука, М. Гнатюка, М. Шалати, Є. Барана. – Ів.-Франківськ: Нова Зоря, 2009. – 784 с.
9. *Полек В.* Біографічний словник Прикарпаття (Зощ. 1–17). – Ів.-Франківськ, 1993. – 272 с.
10. *Слезінський В.* “Кобзар” прочитала вперше в Коломиї // *Вісник Коломиї.* – 1991. – 29 берез.
11. *Українська Муза:* Поетична антологія. Од початку до наших днів / Під ред. О. Коваленка. – Вип. 12. – К.: АТ “Обереги”, 1993. – 56 с.
12. УРЕС. – Т. 1. – К.: Гол. ред. УРЕ, 1966. – 856 с.
13. *Шухевич В.* Гуцульщина. – 3 частина. – [Фототипне видання]. – Верховина: ж. “Гуцульщина”, 1999. – 272 с.
14. *Яценко М.* Фольклористична спадщина В. М. Гнатюка // *Гнатюк В.* Вибр. статті про народну творчість. – К.: Наук. думка, 1966. – С. 3-36.

Отримано 12 листопада 2012 р.

м. Коломия,
Ів.-Франківська обл.

